

En hyllning till mångfalden

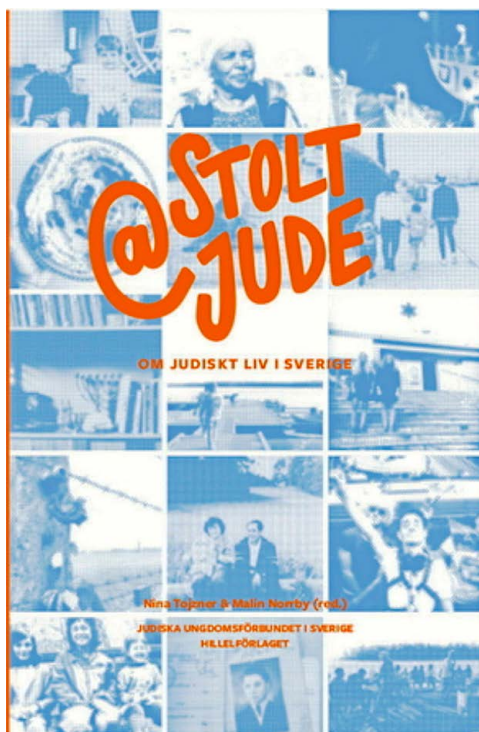
BOKRECENSION

DOI: <https://doi.org/10.30752/nj.115694>

@Stoltjude. Om judiskt liv i Sverige, Nina Tojzner och Malin Norrby (red.), Micael Bindefeld (förord), Samuel Adler (berättartext), Daniel Leviathan (uppslagsdel), Isabelle Falck (grafisk formgivning) (Stockholm: Hillel-förlaget och Judiska Ungdomsförbundet i Sverige, 2022). 155 sidor.

Boken *@Stoltjude* baserar sig på Instagram-kontot @Stoltjude som startades 2015 av Judiska Ungdomsförbundet i Sverige. På kontot får olika personer under en veckas tid berätta om sitt liv som jude i Sverige. Boken består av 100 inlägg som har plockats ut bland cirka 2000 inlägg. Inläggen har kategoriserats i sju kategorier som heter 'Intro', 'Identitet', 'Familj', 'Religion', 'Antisemitism', 'Förintelse' och 'Mångfald'.

Det sägs att den officiella historieskrivningen är vinnarnas historia. Judarnas historia i Norden är ofta skriven ur de etablerade judarnas synvinkel. Förstås är också den historieskrivningen en del av sanningen men inte hela sanningen. Boken *@Stoltjude* är därför ett välkommet tillägg till skildringen av judarnas liv i Sverige. Judar med olika bakgrunder och identiteter får sin röst hörd. Även personer som inte är judar enligt *halakhan* (den judiska lagen) eller som håller på att övergå till judendom har fått utrymme

i boken. Inläggen är skrivna i jag-form och det ger en personlig touch till historierna.

Det sista kapitlet i boken heter "Mångfald" och det är just mångfalden som gör boken unik. Den visar hur judarna i Sverige inte är någon enhetlig grupp utan att det finns judar med många olika slags bakgrunder. Några har rötter i Mellanöstern och andra i Europa. Judarna har kommit till Sverige olika

tider och olika rutter. Också graden av religiositet är varierande. En del följer den ortodoxa judiska traditionen medan andra är mera traditionella eller sekulära. Det finns sådana som har levt ett ”typiskt Sverige-judiskt” liv i Stockholm och gått både i Hillelnallarna (en judisk förskola) och i Hillelskolan och tillbringat sina somrar på det judiska sommarkollot Glämssta. Andra har bott på små orter eller har inte känt sig hemma i församlingen. Det finns också sådana som inte ens har kunnat bli medlemmar i en judisk församling på grund av brist på bevis på deras judendom. Några judar känner sig tillhöra två eller flera minoritetskulturer samtidigt såsom judendom och *poc* (*people of colour*) eller sexuella minoriteter. Eftersom blandäktenskap är vanligt har många vuxit upp i ett mångkulturellt och flerspråkigt hem. Boken är en bok om tillhörighet och utanförskap och om stolta och osäkra judar.

Det finns kritik mot att skolböcker och medier ger en ensidig bild av judar. Ofta visar man en bild av en ortodox judisk man vid Västra muren i Jerusalem. I medierna hör man närmast om före detta ultra-ortodoxa judar som har lämnat det religiösa livet och blivit sekulära. Boken *@Stoltjude* har lyckats visa en mycket mera nyanserad bild av dagens judar i allmänhet och speciellt i Sverige. Bilderna av olika slags judar förstärker budskapet om den existerande mångfalden.

Förintelsen har fått ett eget kapitel i boken men inte andra förföljelser i den judiska historien. Till exempel berättas i boken om hur man flydde från Mellanöstern samt historier om judar efter den spanska inkquisitionen i olika personliga historier. På samma sätt skulle också förintelsen ha fått plats i boken.

Eftersom historierna är personliga berättelser innehåller texterna mycket judisk jargong och vimlar av begrepp som kan låta främmande för en icke-judisk läsare. Boken förklarar alla begrepp i kontexten, och i slutet

av boken finns det en uppslagsdel så att man samtidigt kan lära sig lite mera ”judiska” och lära sig om judisk kultur och religion.

Boken är ett fräscht bidrag till böcker om judendom. Det är en utmärkt idé att låta olika slags människor berätta om judendomen ur sin egen unika synvinkel. Det vore kul att höra likadana historier från övriga nordiska eller europeiska länder. Dessutom förtjänar boken att bli översatt till andra språk. Länge leve mångfalden! ■

TAIJA CHAYA VOTKIN

Lektor, Aalto-universitetet, Helsingfors